

Θεολογική Σχολή Χάλκης: Μια βιβλιοθήκη οργανώνεται

/ [Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός](#) / [Ορθόδοξη πίστη](#)

Η ενο-ποιημένη βιβλιοθήκη της Θεολογικής Σχολής της Χάλκης στο υπόγειο της νέας πετρόκτιστης Μονής της Αγίας Τριάδος που κτίστηκε ύστερα από τους σεισμούς του 1894

Συνεργασία με τη Βιβλιοθήκη της Βουλής, τη Staatsbibliothek του Μονάχου και την Ανώτατη Εκκλησιαστική Ακαδημία Θεσσαλονίκης

Θάλασσα του Μαρμαρά. Στη διαδρομή από την Πόλη στη Χάλκη οι γλάροι δεν σ' αφήνουν να ησυχάσεις. Μετά την προσάραξη στο λιμανάκι του Πριγκιπόννησου η επιβίβαση στο ιππήλατο αμαξάκι. Ο ανηφορικός δρόμος διασχίζει γειτονιές με εξοχικές κατοικίες, ενθύμια ενός κοσμοπολίτικου αστικού παρελθόντος. Το μοναστήρι της Αγίας Τριάδος στην κορυφή του λόφου της Ελπίδας περιβάλλεται από πυκνή βλάστηση. Κυπαρίσσια, πεύκα, φοίνικες. Ο αέρας έχει τη μυρωδιά κωνοφόρων και λεβάντας. Την άνοιξη οι αγριοτριανταφυλλιές και οι βουκαμβίλιες ροδίζουν τον τόπο, αυτή την εποχή οι κυδωνιές βαραίνουν από χρυσούς καρπούς. Εδώ ιδρύθηκε το 1844 από τον Πατριάρχη Γερμανό Δ' η Θεολογική Σχολή της Χάλκης, με λύκειο και θεολογική ακαδημία, η οποία απέκτησε σπουδαία φήμη και δεχόταν πολλούς φοιτητές όχι μόνο από τον ελληνορθόδοξο κόσμο αλλά και από τις βαλκανικές χώρες. Το 1971, βάσει του τουρκικού νόμου περί απαγόρευσης των

ιδιωτικών πανεπιστημίων, έπαυσε η λειτουργία της. Εκτοτε το αίτημα για την επαναλειτουργία της είναι διαρκές αλλά ανικανοποίητο. «Η επαναλειτουργία της Θεολογικής Σχολής της Χάλκης έχει εμπλοκή, το ζήτημα έχει γίνει πολιτικό. Δεν θα περιμένουμε όμως με σταυρωμένα χέρια τότε θα ανοίξει η Σχολή χάνοντας πολύτιμο χρόνο. Θα αναπτύξουμε δραστηριότητα στους τομείς που ελέγχουμε» δηλώνει στο «Βήμα» ο σεβασμιότατος Μητροπολίτης Προύσης κ. Ελπιδοφόρος, ηγούμενος της Μονής της Αγίας Τριάδος στη Χάλκη. Ενας από τους τομείς αυτούς είναι η βιβλιοθήκη της Θεολογικής Σχολής της Χάλκης. Αλλωστε, η βιβλιοθήκη είχε αυτόνομη πορεία και πριν από την ίδρυση της Θεολογικής Σχολής.

Στο υπόγειο της βόρειας πλευράς του μοναστηριού φυλάσσονται οι 90.000 τόμοι της ιστορικής βιβλιοθήκης, κυρίως βιβλία του 18ου και 19ου αιώνα αλλά και παλαίτυπα του 16ου αιώνα. Εμπνευστής και ιδρυτής της βιβλιοθήκης ήταν ο Πατριάρχης Μητροφάνης Γ' (1520-1580), ο οποίος δώρισε στη βιβλιοθήκη βιβλία και 300 σπάνια χειρόγραφα. Σταδιακά οι συλλογές της αποκαλούμενης και Δεύτερης Πατριαρχικής Βιβλιοθήκης εμπλουτίστηκαν με αγορές από το Οικουμενικό Πατριαρχείο και δωρεές αδελφών εκκλησιών, εκκλησιαστικών ιδρυμάτων, κληρικών και λαϊκών. Πατριάρχες, μητροπολίτες, σχολάρχες και καθηγητές της Θεολογικής Σχολής κληροδοτούσαν κατά παράδοση την προσωπική βιβλιοθήκη τους στη βιβλιοθήκη της Θεολογικής Σχολής. Μεταξύ αυτών ο Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Μάξιμος Ε' (1897-1972), ο Μητροπολίτης Θυατείρων Γερμανός (1872-1951), ο Μητροπολίτης Σάρδεων Μάξιμος (1914-1986) και ο Μητροπολίτης Σταυρουπόλεως Μάξιμος (1919-1991), ο τελευταίος σχολάρχης της Θεολογικής Σχολής της Χάλκης.

Σήμερα σκοπός του ηγουμένου της Μονής της Χάλκης είναι να οργανωθεί η βιβλιοθήκη σύμφωνα με τα σύγχρονα διεθνή βιβλιοθηκονομικά πρότυπα και να αποτελέσει κέντρο έρευνας για ζητήματα θεολογικά και την ιστορία της Ορθοδοξίας. Οι εργασίες υποδομής προχωρούν με πρότυπη μεθοδικότητα.

Ο προαύλιος χώρος της Μονής της Χάλκης.

Συλλογές και εργασίες

«Το πρώτο στάδιο ήταν η ενοποίηση της βιβλιοθήκης σε ένα κτίριο καθώς οι μητροπολίτες και ηγούμενοι της Μονής κρατούσαν τα βιβλία, για συναισθηματικούς λόγους, στα δωμάτιά τους» εξηγεί ο ηγούμενος της Μονής της Χάλκης. «Δεύτερο στάδιο ήταν η καταλογογράφηση των βιβλίων. Συνεργαστήκαμε με το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ) και φοιτητές που ήρθαν στην Κωνσταντινούπολη με το πρόγραμμα Erasmus και εργάστηκαν στην ηλεκτρονική καταλογογράφηση των τόμων, η οποία έχει σχεδόν ολοκληρωθεί».

Στο βιβλιακό υλικό προστίθενται 930 τίτλοι περιοδικών, 447 ελληνικοί και 483 ξενόγλωσσοι. Το πλούσιο ξενόγλωσσο υλικό της βιβλιοθήκης είναι πολύτιμο. Ανάλογα με τις σπουδές τους, τα ιδιαίτερα ενδιαφέροντά τους και τις χώρες όπου σπούδασαν, οι δωρητές της Θεολογικής Σχολής της Χάλκης κληροδότησαν στη βιβλιοθήκη τόμους σε πάμπολλα γνωστικά αντικείμενα και γλώσσες. Κυριαρχούν βιβλία εκκλησιαστικής ιστορίας και θεολογίας αλλά και έργα φιλοσοφίας, νομικής και ρητορικής, αρχαιολογίας, γεωγραφίας, μουσικής και λογοτεχνίας. Σπάνια είναι η συλλογή σλαβόφωνων έργων της βιβλιοθήκης.

Το τρίτο στάδιο των εργασιών υποδομής είναι «η ψηφιοποίηση όλων των βιβλίων.

Με χορηγία 250.000 ευρώ του ΟΠΑΠ αγοράσαμε τον απαραίτητο εξοπλισμό, έγινε η εγκατάστασή του στο μοναστήρι και η εκπαίδευση των χειριστών των μηχανημάτων. Απομένει τώρα να βρεθεί μια νέα χορηγία προκειμένου να ξεκινήσουν οι εργασίες της ψηφιοποίησης».

Τέταρτο στάδιο θα είναι η συντήρηση του υλικού. «Τα βυζαντινά χειρόγραφα της βιβλιοθήκης της Θεολογικής Σχολής της Χάλκης έχουν μεταφερθεί για λόγους ασφαλείας στην Πατριαρχική Βιβλιοθήκη στο Φανάρι, έχουμε όμως πολλά παλαίτυπα που χρειάζονται αποκατάσταση».

Στους σπάνιους τίτλους της βιβλιοθήκης συγκαταλέγονται το αντιαιρετικό έργο Q. Florentis Septimii Tertulliani presbyteri Carthaginensis liber de praescriptionibus contra haereticos (Βρυξέλλες, 1675) του Σεπτίμιου Τερτυλλιανού (2ος αι.), του πρώτου θεολόγου που γράφει στα λατινικά, δημιουργώντας στην ουσία τη γλώσσα της Δυτικής Εκκλησίας, το δημοφιλές εγχειρίδιο Νέον Επιστολάριον (1779), με συστάσεις και υποδείγματα για τη σύνταξη επιστολών, και το μαθηματικό έργο Σύνοψις των κωνικών τόμων (Βιέννη, 1802) του ιταλού μοναχού, φιλοσόφου, μαθηματικού και μηχανικού Γουίδωνος του Γρανδή.

Ο προαύλιος χώρος της Μονής της Χάλκης.

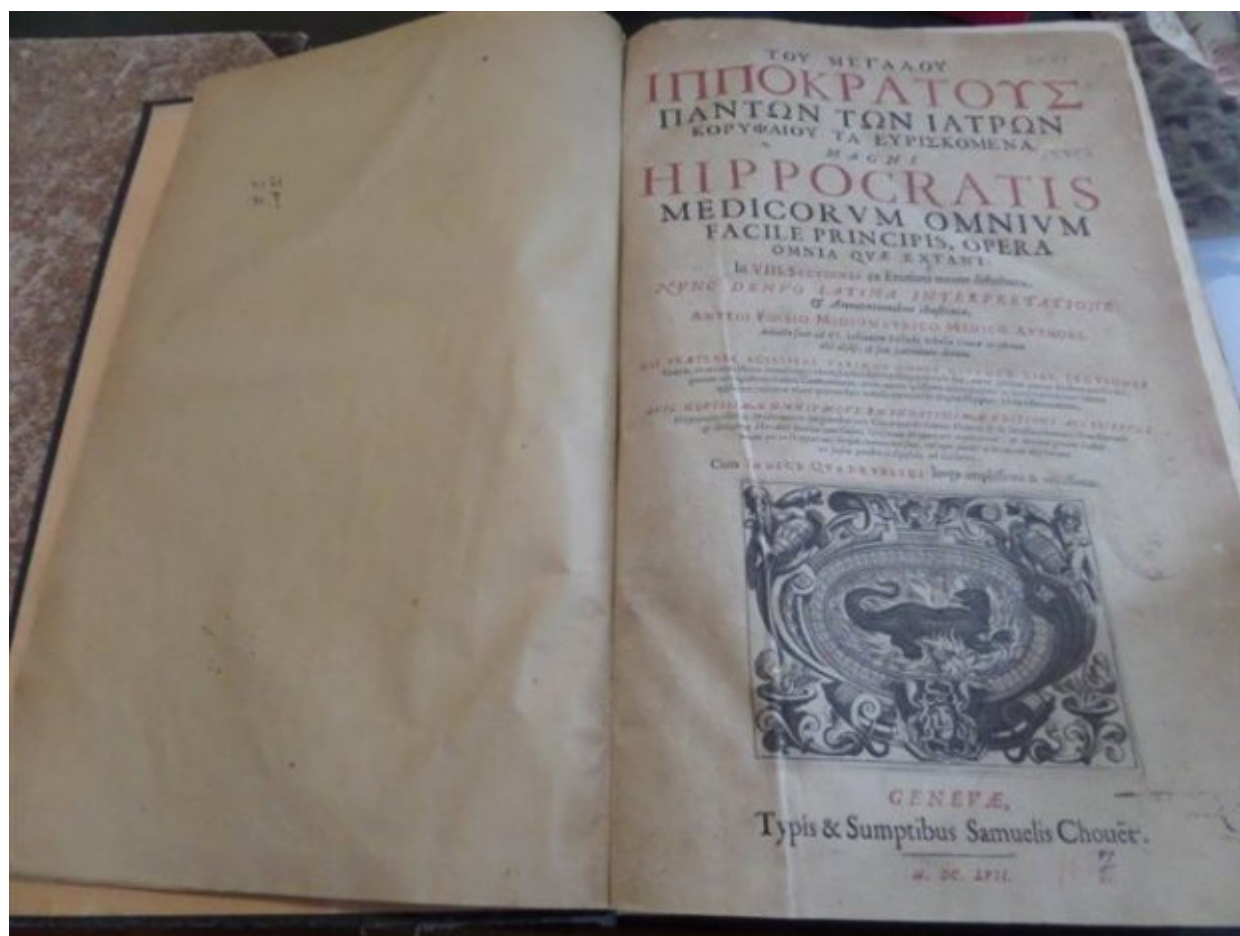
Συνεργασίες και σύνδεση με ξένες βιβλιοθήκες

«Κλιμάκιο της Ανώτατης Εκκλησιαστικής Ακαδημίας Θεσσαλονίκης, η οποία έχει ένα υποδειγματικό εργαστήριο συντήρησης εκκλησιαστικών τεκμηρίων και βιβλίων, ήρθε στη Χάλκη για την αρχική επόπτευση του υλικού και εκπόνησε την οικονομικοτεχνική μελέτη για τη συντήρησή του» μας πληροφορεί ο ηγούμενος της Μονής της Χάλκης. «Οι εργασίες συντήρησης θα προχωρήσουν υπό την επίβλεψη της Staatsbibliothek του Μονάχου, μια συνεργασία που οριστικοποιήθηκε στη διάρκεια του ταξιδιού του Πατριάρχη Βαρθολομαίου στη Γερμανία τον περασμένο Μάιο. Θα υπογραφεί μνημόνιο συνεργασίας το οποίο προβλέπει ότι η Staatsbibliothek θα αναλάβει την επίβλεψη του έργου και η Ανώτατη Εκκλησιαστική Ακαδημία Θεσσαλονίκης την υλοποίησή του».

Τα σχέδια όμως για τη βιβλιοθήκη της Θεολογικής Σχολής της Χάλκης δεν σταματούν εδώ. Στόχος του ηγουμένου της Μονής της Χάλκης είναι η βιβλιοθήκη, η οποία είναι ανοιχτή στο κοινό και ήδη την επισκέπτονται ερευνητές από όλον τον κόσμο, να αποκτήσει ένα νέο σύγχρονο κτίριο με ειδικές προδιαγραφές θερμοκρασίας, φωτισμού και φύλαξης των βιβλίων, αμφιθέατρο και συνεδριακούς

χώρους και να εξελιχθεί σε δυναμικό ερευνητικό κέντρο.

Η μελέτη για το νέο κτίριο έχει ήδη εκπονηθεί από το Πολυτεχνείο του ΑΠΘ, στο πλαίσιο ευρύτερης μελέτης για την ανακαίνιση της Μονής της Χάλκης. «Η μελέτη έχει κατατεθεί στη Σύνοδο και απομένει να εγκριθεί από τον Πατριάρχη» μας είπε ο ηγούμενος της Μονής της Χάλκης. «Το νέο κτίριο θα χτιστεί στο υπάρχον οικόπεδο του μοναστηριού, θα είναι όμως υπόσκαφο, προκειμένου να μην καταστραφεί το φυσικό περιβάλλον της Μονής, σύμφωνα και με τις επιθυμίες του Οικουμενικού Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως κ.κ. Βαρθολομαίου», ο οποίος, όπως μας θυμίζει ο ηγούμενος της Μονής της Χάλκης, είναι «ένας Πατριάρχης με οικολογικές ευαισθησίες, ένας “πράσινος” Πατριάρχης».

«Ιπποκράτους τα ευρισκόμενα», από τις συλλογές της βιβλιοθήκης.

Παρότι μετά την παύση της λειτουργίας της Θεολογικής Σχολής της Χάλκης η βιβλιοθήκη δεν ήταν ποτέ κλειστή, «δεν ήταν χρηστική. Ήταν κατακερματισμένη σε όλο το κτίριο, ο δελτιοκατάλογός της δεν ενημερωνόταν. Τα νέα βιβλία εγγράφονταν στη μνήμη του βιβλιοφύλακα της βιβλιοθήκης, αλλά αυτή η συνέχεια με τα χρόνια χανόταν».

Κατά τη διαδικασία ενοποίησης ανακαλύφθηκαν δύο αποθήκες με ακατάγραφο υλικό, κυρίως εκπαιδευτικά και θεολογικά βιβλία, ελληνικά και πολλά ξενόγλωσσα,

που αποτελούν αντικείμενο νέας συνεργασίας της βιβλιοθήκης της Θεολογικής Σχολής της Χάλκης με την ελλαδική Βιβλιοθήκη της Βουλής. «Είναι μία από τις υποδειγματικές βιβλιοθήκες στην Ελλάδα και ήρθαμε σε επαφή μαζί της για τη μεταφορά τεχνογνωσίας στην καταλογογράφηση και στην ταξινόμηση αυτού του υλικού». Ομάδα εργασίας από τη Βιβλιοθήκη της Βουλής επισκέφθηκε στα μέσα Δεκεμβρίου τη Χάλκη για την πρώτη επιτόπια εκτίμηση του υλικού. Μνημόνιο συνεργασίας με τη Βιβλιοθήκη της Βουλής έχει προγραμματιστεί να υπογραφεί κατά την επίσκεψη του Προέδρου της Ελληνικής Βουλής στην Κωνσταντινούπολη τον Ιανουάριο – αν βέβαια δεν ακυρωθεί λόγω των πολιτικών εξελίξεων στην Ελλάδα. Προβλέπει τη μεταφορά τεχνογνωσίας και την εκπαίδευση των στελεχών της Βιβλιοθήκης της Θεολογικής Σχολής της Χάλκης από το προσωπικό της Βιβλιοθήκης της Βουλής και υποστήριξη στις εργασίες ταξινόμησης και καταλογογράφησης του υλικού.

Στιγμιότυπο από εκδήλωση που φιλοξενήθηκε στη Μονή Αγίας Τριάδος.

Εξωστρέφεια και Facebook

Στις ίδιες διαδικασίες απογραφής και ενοποίησης της βιβλιοθήκης «ανακαλύψαμε άγνωστα μουσικά κείμενα μεγάλης καλλιτεχνικής αξίας για τη βυζαντινή μουσική», συνεχίζει ο Μητροπολίτης Προύσης κ. Ελπιδοφόρος, «τα οποία παρουσιάστηκαν σε μουσικολογικό συνέδριο στη Χάλκη. Το συνέδριο ολοκληρώθηκε με συναυλίες έντεχνης ελληνικής και τουρκικής μουσικής και ετοιμάζεται η έκδοση των πρακτικών του, με τη χορηγία της Εθνικής Τράπεζας

της Ελλάδος και της τουρκικής Garanti Bank».

Σκοπός του είναι γενικότερα «η ανάπτυξη δραστηριοτήτων επιστημονικών και καλλιτεχνικών που φέρνουν στην επικαιρότητα τη Θεολογική Σχολή της Χάλκης και υπογραμμίζουν τις δυνατότητές της και τι μπορεί να προσφέρει στην τουρκική κοινωνία. Πώς το μοναστήρι και η λειτουργούσα σχολή προσφέρουν ευκαιρίες ανάδειξης της χώρας στην οποία βρίσκονται».

Το αναγνωστήριο και γραφείο του βιβλιοφύλακα.

Σχέδια, συνεργασίες, δραστηριοποίηση, εξωστρέφεια. «Αφενός το έχει η ηλικία μου, αφετέρου είμαστε εκφραστές της νοοτροπίας του Οικουμενικού Πατριάρχη Βαρθολομαίου, ο οποίος είναι εξωστρεφής και επικοινωνιακός» σχολιάζει ο 47χρονος Μητροπολίτης Προύσης και ηγούμενος της Μονής της Αγίας Τριάδος της Χάλκης, ο οποίος είναι αναπληρωτής καθηγητής στο Τμήμα Ποιμαντικής και Κοινωνικής Θεολογίας στη Θεολογική Σχολή του ΑΠΘ, όπου διδάσκει διορθόδοξες και διαχριστιανικές σχέσεις.

Ο ίδιος θέλει ο μοναστηριακός χαρακτήρας της Μονής της Χάλκης να αναπτυχθεί. Μέσα σε τρία χρόνια χειροτονήθηκαν τρεις μοναχοί και ζουν στο μοναστήρι άλλοι τρεις δόκιμοι. Στους πίσω κήπους περιποιημένα οπωροφόρα δέντρα, ελιές και

αμπέλια, λαχανόκηποι, πρόβατα και κατσίκια, εκατόν εβδομήντα κοτόπουλα και μια γαϊδουρίτσα, η Κασπία, δίνουν την εικόνα ενός μοναστηριού που σφύζει από ζωή.

Για τη συνέχιση των εργασιών ψηφιοποίησης και συντήρησης και τον εμπλουτισμό των συλλογών της η βιβλιοθήκη της Θεολογικής Σχολής της Χάλκης αναζητεί χορηγίες και δωρεές ενισχύοντας τη δημόσια εικόνα της με όλα τα επικοινωνιακά μέσα της εποχής μας. Έχει ήδη σελίδα στο Facebook (Halki Theological School). «Έχουμε σελίδα και στο Facebook και στο Tripadvisor. Είναι ευλογία Θεού που υπάρχουν αυτά τα μέσα και μπορούμε να τα χρησιμοποιήσουμε» λέει ο ηγούμενος της Μονής της Χάλκης. «Η συμβολή τους είναι τεράστια. Για πρώτη φορά ο κόσμος μαθαίνει τι συμβαίνει στη Χάλκη. Ο κόσμος δεν διαβάζει, όμως μια φωτογραφία αρκεί για να δείξει ότι η Μονή είναι ζωντανή και δραστήρια και επιτελεί το έργο της. Θα χρησιμοποιήσουμε κάθε μέσο που μας προσφέρει η τεχνολογία για το καλό μέχρι να βγουν νέα μέσα – και τότε θα τα χρησιμοποιήσουμε και αυτά».

Πηγή: tovima.gr